

רפאל מחזון למעשה

כיום, במלאת 65 שנים לרפאל, ניתן להצהיר בהחלטיות כי מעשיה והישגיה של רפאל מהווים הגשמה מלאה של חזונם של האבות המייסדים

ד"ר בן-ציון נוה

1978 - מוניה מרדור, במסיבת פרישה ממשב"ט, מקבל מתנת פרידה מד"ר בן-ציון נוה, מנכ"ל רפאל, ברקע, בכירים מרפאל

את ההיקף העסקי, לרכוש ידע ולהתחיל לפעול בשווקים האזרחיים. תוך זמן קצר הוקמו מספר חברות כאלו, כגון: מיקרוקום, גלרם, אופגל ועוד.

באותם ימים הוחל ברפאל בפיתוח טיל נגד טילים, "ברק", בשיתוף עם התעשייה האווירית. הטיל סופק לצה"ל, ובכך החלה פעילות רפאל בכל הקשור בייחוס טילים על ידי טילים.

רפאל גדלה בצורה מסיבית, וב-1981 הוחלט על בניית אתר נוסף בגליל, מכון לשם, לאכלוס פעילויותיה. בכך תרמה רפאל ליישוב הגליל ובעיקר לגוש שגב וכרמיאל. הייצוא קפץ מדרגה וגדל בסדר-גודל. המאבק על התקציבים הביא לתחרות גוברת עם התעשיות בארץ ובחול והצריך התארגנות כדי לזכות במכרזים.

כיום, כאשר רפאל הינה חברה בע"מ המגלגלת מחזור בהיקף של מיליארדי דולרים, מייצאת בסכומי עתק למעצמות ולמדינות רבות, מרוויחה ומעבירה תמלוגים לממשלת ישראל ופעילה בשווקים האזרחיים, ניתן לשוב ולומר שמעשיה של רפאל מילאו בהחלט את חזון מייסדיה. כדוגמה מייצגת ניתן לראות בהישגי מערכת "כיפת-ברזל" את הגשמת החזון לפתח ולספק מערכות מעבר לחזית הידע ובהתאם לצורך המבצעי של צה"ל.

רק לאחר מלחמת ששת הימים החלה פריחתה האמיתית של רפאל. למרות הניצחון המזהיר התגלו פערים בצרכים המבצעיים, חיל האוויר עבר להשתמש במטוסים מתוצרת ארה"ב, וטילי אוויר-אוויר "שפריר-2" הפילו ביולי 1969 מטוסי אויב לראשונה. צה"ל דרש מרפאל להיענות בהקדם לצרכיו המבצעיים. ואכן, בתקופת מלחמת ההתשה פותחו מערכות נשק רבות כגון רקטות מוץ לחיל הים, שהביאו לניצחון מדהים בזירה הימית במלחמת יום-הכיפורים, מצררים כנגד סוללות קרקע-אוויר ועוד. במלחמת יום-הכיפורים פגעו טילי "שפריר-2" ב-102 מטוסי אויב. במלחמה זו זימנה רפאל לצה"ל פתרונות תוך כדי קרב ופיענחה את סוללת קרקע-אוויר SA-6.

גם במישור הניהולי חלו שינויים: קורסים לניהול, בקרת פרויקטים, משק סגור, פיתוח והקמה של תשתיות טכנולוגיות, וכמובן קליטה מסיבית והכשרה של כוח-אדם מעולה. במיוחד הגיע משרד הביטחון להכרה כי רפאל תהא אחראית לייצור המערכות שפותחו בה ולאספקתן לצה"ל. בשנות השבעים החלה רפאל בפעילויות לקידום הייצוא, והופיעה לראשונה בתערוכות בין-לאומיות.

1965 - ד"ר זאב בונן, לימים מנכ"ל רפאל, פרופ' ארנסט-דוד ברגמן המדען הראשי של רפאל ומשהב"ט, ומוניה מרדור, מנכ"ל רפאל

לאחר מלחמת יום-הכיפורים החלה רפאל בפעילות ענפה בתחומי היבשה. טנקים ונגמ"שים נראו בחצר. פותחו מערכות מיגון לרק"ם, שהוכחו מבצעית במלחמת של"ג ב-1982. לחיל האוויר פותחו מערכות אוויר-קרקע מדויקות עם ראשי בית אלקטרואופטיים. מערכות אלו וטילי אוויר-אוויר מתקדמים גרמו לניצחון מוחץ על חיל-האוויר הסורי. ההישגים בפיתוח היכולת האלקטרואופטית הביאו לאספקת טילים מדויקים לחיל היבשה, ובמקביל למערכות מודיעין רבות.

בסוף שנות השבעים קיבלה רפאל את אישור ממשלת ישראל להקים חברות ממשלתיות מעורבות עם חברות פרטיות, במטרה להגדיל

1959 - שר הביטחון, דוד בן-גוריון, וסגנו שמעון פרס, בעת ביקור בבית המלאכה. מימין ד"ר משה (מוניה) אפשטיין, ראש פרויקט טיל "לוח"

ראשיתה של רפאל בשנים שלפני קום המדינה, בחיל המדע ממלחמת העצמאות, באגף מחקר ותיכון מ-1952 וברשות פיתוח אמצעי לחימה מ-1958. המייסדים חיפשו מענה לפיתוח ולאספקה של אמצעי לחימה שלא ניתן לקבלם מחו"ל, ומענה לצרכים המיוחדים לזירה הישראלית. דוד בן-גוריון ושמעון פרס האמינו בחזון המייסדים, ועל אף מגבלות התקציב עם קום המדינה, הקצו את המשאבים האנושיים והכספיים הנדרשים ליישום. לא קלה הייתה הדרך, ואכן בשנות השישים של המאה העשרים הובעו דעות כי אין סיכוי לפתח בארץ מערכות בחזית הידע ויש להשקיע את הכספים ברכישת מערכות לחימה בחו"ל. כמעט פירקו את רפאל...

1960 - סגן שר הביטחון, שמעון פרס, אל"מ ג'נקה רטנר - ראש שטח חימוש וד"ר בועז פופר ב"שייבה" על הדשא

סימוכין
 ● מוניה מרדור, רפאל, משרד הביטחון ההוצאה לאור, 1981.
 ● ד"ר זאב בונן, רפאל, ממעבדה למערכה, נ.ד.ד. מדיה בע"מ, 2003.
 ● ד"ר בן-ציון נוה, ניהול תעשיות עתירות ידע בישראל, הוצאת רמות, אוניברסיטת ת"א 1995, עמ' 151-162.
 ● יוסף עברון, התעשייה הביטחונית בישראל, משרד הביטחון ההוצאה לאור, 1980.
 ● מוניה מרדור, צה"ל בחילו, התעשיות הביטחוניות, רביבים הוצאה לאור, מהדורת מעריב, 1982.